

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

Program osnovna šola

ETNOLOGIJA MADŽAROV

IZBIRNI PREDMET

Učni načrt

7. ali 8. razred: 35 ur
9. razred: 32 ur

Program osnovna šola
ETNOLOGIJA MADŽAROV
Izbirni predmet
Učni načrt

Avtorja:

Dr. **Mária Kepéné Bihar**, etnologinja, zgodovinarica; RTV Slovenija, Studio Lendava
Dr. **Zolti Kepe**, etnolog, višji kustos, Galerija-muzej, Lendava

Strokovni recenzenti:

Ibolya Belvaracz, dipl. muzejska pedagoginja
Dr. **István Povedák**, Univerza v Szegedu, Katedra za etnologijo in kulturno antropologijo, Szeged
Magdalena Bohneck, Dvojezična osnovna šola I Lendava

Redakcijski popravki: **Mária Pisnjak**, Zavod RS za šolstvo

Izdala: Ministrstvo RS za izobraževanje, znanost in šport, Zavod RS za šolstvo
Za ministrstvo: dr. **Jernej Pikalo**
Za zavod: mag. **Gregor Mohorčič**

Jezikovni pregled: **Olga Paušič**

Prva izdaja
Ljubljana 2014

Sprejeto na 162. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje dne 13. februarja 2014.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

37.091.214:39(=511.141)(0.034.2)

KEPÉNÉ Bihar, Mária

Učni načrt. Program osnovna šola. Etnologija Madžarov : izbirni predmet [Elektronski vir] / [avtorja Mária Kepéné Bihar, Zolti Kepe]. - 1. izd. - El. knjiga. - Ljubljana : Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport : Zavod RS za šolstvo, 2014

Način dostopa (URL):

http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/devetletka/predmeti_narodno/Etnologija_Madzarov_izbirni.pdf

ISBN 978-961-03-0232-2 (Zavod RS za šolstvo, pdf)

1. Gl. stv. nasl. 2. Lendvai Kepe, Zoltán
273183744

KAZALO

1 OPREDELITEV PREDMETA.....	4
2 SPLOŠNI CILJI PREDMETA.....	4
3 OPERATIVNI CILJI IN VSEBINE PREDMETA.....	6
3.1 Cilji	6
3.2 Vsebine	6
4 STANDARDI ZNANJA	7
5 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA	8
5.1 Uresničevanje ciljev predmeta	8
5.2 Individualizacija in diferenciacija	9
5.3 Medpredmetne povezave.....	10
5.4 Preverjanje in ocenjevanje znanja.....	10
6 ZNANJA, KI JIH MORAJO IMETI IZVAJALCI PREDMETA.....	11

1 OPREDELITEV PREDMETA

Etnologija Madžarov je izbirni predmet v programu osnovne šole. Predmet je enoleten, izvaja se v 7., 8. ali 9. razredu, po eno uro na teden.

Izbirni predmet etnologija Madžarov zajema celotno strokovno področje etnologije. Etnologija je posebna veja zgodovinopisja, ki raziskuje način življenja in vsakdanjik. Temeljni cilj predmeta je oblikovanje pozitivnega odnosa mladega človeka do lastne istovetnosti, do domovinske vzgoje in do kulturne dediščine. Izhodišče je poznavanje kulturnih oblik v madžarskem in domačem kulturnem okolju ter poznavanje vrednot prekmurske madžarske etnologije, kar se nadgrajuje s spoznavanjem ljudske kulture slovenstva in drugih narodov. Na ta način predmet spodbuja učence k razumevanju razvoja družbenih pojavov. Poznavanje madžarske in lokalne ljudske kulture prispeva k spoštovanju korenin posameznika, sooblikuje identiteto in samospoštovanje, prispeva k oblikovanju narodne zavesti in k razumevanju vrednot vsakdanjika v vseh obdobjih zgodovinskega razvoja.

Naloga predmeta je tudi poglobljanje ljubezni do madžarskega jezika in kulture, spoštovanja do dela in narave ter oblikovanje pozitivnega lokalpatriotizma.

Izbirni predmet etnologija Madžarov se izvaja pretežno v madžarščini, lahko ga izberejo tudi učenci, ki se madžarščino učijo kot drugi jezik.

Cilje učnega načrta izbira in uresničuje učitelj glede na zanimanje, sposobnosti in znanje skupine. Pri načrtovanju izvedbe in dejanski izvedbi pouka upošteva tudi diferenciacijo in individualno delo.

2 SPLOŠNI CILJI PREDMETA

- Posredovati znanja in izkušnje iz preteklosti. Ljudska kultura obsega v osnovi elemente splošne izobraženosti. V tisočletjih zbrano ljudsko znanje je sposobno odgovoriti na večino osnovnih vprašanj življenja.
- Pridobivati poglobljeno znanje o razmerju med posameznikom, družino, skupino, narodom, sosednjimi in drugimi ljudstvi ter narodi, oziroma o njihovih kulturnih in naravnih okoljih v kronološkem in geografskem ter sinhronem in diahronem smislu na podlagi najsodobnejših znanstvenih dognanj etnologije in kulturne antropologije.

- Razumeti oblike načina življenja v času in prostoru oziroma v različnih okoljih in v različnih obdobjih.
- Odkrivati vrednote kulturne dediščine primarnega okolja.
- Skozi spoznavanje vrednot lastnega kulturnega okolja krepi učencevo samozavest.
- Krepi pozitivni odnos do dediščine in spoznavati različne oblike ter načine varovanja dediščine.
- Spoznavati vrednote dediščine kot osnovne sestavine kulture in načina življenja za razumevanje sodobnosti in za načrtovanje bodočnosti v duhu dviga kvalitete življenja.
- Spoznavati pretekle in sodobne vrednostne sisteme in družbene norme ter krepi tolerantni odnos do družbeno različnih kulturnih oblik.
- S spoznavanjem lastne dediščine vzgajati razumevanje vloge lokalne dediščine v narodni in svetovni kulturni dediščini.
- S pomočjo poznavanja vrednot lastne dediščine prispevati k oblikovanju narodne identitete in sprejemanja drugih kultur.
- Z odkrivanjem temeljnih socialnih oblik v dediščini in sodobnosti krepi boljše medsebojne odnose na ravni šole, družine, naselja, naroda in države.
- Spodbujati aktivni odnos do dediščine in s spoznavanjem lastne istovetnosti zbuditi zanimanje za nova interesna področja in kreativnost v mišljenju ter ustvarjanju.
- Pokazati učencem možnosti, ki jih nudi področje dediščine za nove življenjske izkušnje ter možnosti za odpiranje novih znanj in poklicev.
- S spoznavanjem kulture ljudske obrti odkriti in spodbujati psihomotorične spretnosti učencev in vzgajati pozitiven odnos do ročnega dela.
- S spoznavanjem ljudske umetnosti vzgajati razumevanje vloge ustvarjalnosti, estetike in likovne umetnosti v družbi ter življenju nasploh.
- Skozi načine življenja v preteklosti privzgojiti pozitivni odnos do narave.
- Spodbujati samostojno raziskovalno delo na področju domoznanstva in etnologije ter na področju ohranjanja dediščine.
- Zbuditi zanimanje za lastno dediščino, spodbujati odgovorno ravnanje do nje, zbuditi zanimanje za vrednote sosednjih in bolj oddaljenih kultur, razumevanje različnosti ter vzročnosti kulturnih pojavov.

3 OPERATIVNI CILJI IN VSEBINE PREDMETA

3.1 Cilji

Učenci:

- spoznavajo temeljna vprašanja etnologije, oziroma vprašanja, ki posegajo na področje kulturne dediščine in način življenja;
- se seznanjajo s temeljnimi pojmi, kot so: kultura, popularna kultura, dediščina, izročilo, identiteta, ljudstvo, narod, narodnost, ljudsko;
- spoznavajo načine raziskovanja in ohranjanja kulturne dediščine, spoznajo strokovnjake in inštitucije, povezane z dediščino;
- se seznanjajo s prizadevanji za ohranitev svetovne dediščine;
- spoznavajo madžarsko ljudsko kulturo v prostoru in času, spoznavajo značilnosti madžarskih pokrajin;
- spoznavajo etnologijo madžarske narodne skupnosti v Sloveniji in se seznanijo z elementi njenega načina življenja, kot so: naravno okolje, kulturno okolje, kultura bivanja, kultura prehranjevanja, ustno izročilo, kultura oblačenja, glasbena in plesna kultura;
- spoznavajo različnost načina življenja v različnih obdobjih in na različnih območjih, kar jim omogoča razumevanje različnosti med ljudmi;
- razvijajo komunikacijske zmožnosti v madžarskem jeziku;
- razvijajo učinkovito samostojno učenje, iniciativnost, sposobnosti za razumevanje podobnosti, različnosti in vzročnosti pojavov, ročne spretnosti;
- razvijajo socialne in državljanske kompetence.

3.2 Vsebine

- Kultura, način življenja, pojem etnologije
- Narod, ljudstvo, narodnost, ljudska kultura, masovna kultura
- Identiteta, istovetnost
- Način življenja in življenjske strategije
- Dediščina, ljudsko izročilo, varovanje dediščine
- Odnosi do dediščine v družini, šoli, regiji, državi, v svetu
- Različnosti kultur in načinov življenja
- Spremembe v načinu življenja in kulturi
- Načini raziskovanja kulturne dediščine
- Načini raziskovanja vsakdanjika
- Naravno okolje in kulturna krajina

- Naselbinska kultura
- Kultura stavbarstva in bivanja
- Kultura vsakdanjega ljudskega gospodarstva: nabiralništvo, poljedelstvo, živinoreja
- Kultura prometa, transporta in trgovanja
- Ljudska obrt in rokodelstvo
- Ljudska umetnost
- Kultura ljudske kulinarike in prehranjevanja
- Kultura oblačenja
- Kultura gostoljubnosti
- Kultura sorodstvenih zvez: družina, sorodstvo, skupnost
- Kultura društvenega in družabnega življenja
- Kultura šeg in navad: ljudski običaji
- Kultura šeg in navad: rojstvo, poroka, smrt
- Kultura šeg in navad: praznično leto
- Kultura šeg in navad: šege ob delu
- Kultura verske zavesti
- Kultura ustnega slovstva
- Kultura glasbe in plesa: ljudska glasba in ljudski plesi
- Kultura gledališkega izražanja: ljudsko gledališče
- Moški in ženska
- Kultura higiene
- Kultura izkušenj in znanj: etnoekologija, etnobotanika, ljudsko zdravilstvo
- Najpomembnejša obdobja, dogodki in osebnosti, povezani s kulturno dediščino madžarske narodne skupnosti v Sloveniji

4 STANDARDI ZNANJA

Minimalni standardi so označeni krepko.

Učenci:

- **razumejo določene temeljne definicije dediščine in načinov življenja**, kot so: kultura, popularna kultura, dediščina, etnologija, izročilo, identiteta, ljudstvo, narod, narodnost, ljudsko;
- znajo na zemljevidu pokazati najpomembnejše pokrajine in etnološka območja v Karpatskem bazenu, kot so: Prekmurje, Porabje, Hetiš, Stražna krajina, Gőcsej,

Prekodonavje, Nagyalföld, Kunság, Jászság, Tiszántúl, Felvidék, Kárpátalja, Délvidék, Partium, Transilvanija, Székelyföld;

- poznajo načine raziskovanja in varovanja kulturne dediščine ter stroke in ustanove, povezane s kulturno dediščino;
- **poznajo temeljne sestavine ljudske kulture in načinov življenja**, kot so: predmetna dediščina, duhovna dediščina, naselbinska kultura, ljudsko stavbarstvo, kultura bivanja, kultura prehranjevanja, kultura oblačenja, kultura ljudskega gospodarstva, rokodelstvo, ljudska umetnost, ljudski običaji, ljudska glasba, ljudski plesi, ljudske otroške igre, kultura sorodstvenih zvez in društvenega življenja, etnoekologija, etnobotanika, ljudsko zdravilstvo;
- poznajo značilnosti etnološke dediščine madžarske narodne skupnosti v Sloveniji;
- poznajo najpomembnejša obdobja, dogodke in osebnosti, povezane s kulturno dediščino madžarske narodne skupnosti v Sloveniji;
- izdelajo rodovnik svoje družine (na podlagi zbranih podatkov in arhivskih fotografij) s kratkim zgodovinskim in etnološkim opisom prednikov, kot na primer: imena in priimki prednikov, pomembne letnice družinskih dogodkov, kraj in čas rojstva ter prebivališča posameznih prednikov, poklic prednikov, družinske anekdote.

5 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

5.1 Uresničevanje ciljev predmeta

S tematiko predmeta etnologija Madžarov in s specifično dediščino madžarske narodne skupnosti v Sloveniji so se učenci dvojezičnih osnovnih šol v vseh predhodnih razredih srečevali in seznanjali bolj površno. Kulturne dediščine in etnoloških vrednot svojega kraja niso spoznali z vidika celovitosti ter vzročne vpetosti v časovna in geografska razmerja. Kljub temu naj seznanjanje z učnimi vsebinami v največji možni meri izhaja iz že usvojenega znanja učencev, iz njihovih neposrednih izkušenj, iz interesov in njihovih sposobnosti.

Temeljno oblikovanje znanj izhaja iz poznavanja domačega kulturnega okolja. Pri obravnavanju domačih kulturnih pojavov razumevanje obvezno razširimo s primeri iz sosednjih in daljnih kulturnih okolij.

Učence navajamo na raziskovanje in postavljanje vprašanj. Ob razglabljanju o določenih kulturnih pojavih postavljamo vprašanja: *Kdo?*, *Kdaj?*, *Kje?*, *Kako?* in obvezno tudi vprašanje *Zakaj?*

Posamezne kulturne sestavine obravnavamo v njihovi vzročni povezanosti ter celoviti vpetosti v vsakdanje življenje. Učencem pomagamo priti do koristnih zaključkov, pomagamo jim usvojiti uporabno znanje.

Učence seznanjamo z metodami zbiranja, analiziranja, interpretiranja in hranjenja etnoloških in kulturno-antropoloških podatkov.

Aktivne učne metode:

- raziskovalna tematska delavnica,
- terensko zbiralno delo,
- urejanje gradiva,
- seznanjanje z viri in literaturo,
- igre in simulacije,
- pogovori, debate in argumentiranje,
- intervjuji in ankete,
- obiski v muzeju,
- uporaba predmetov ljudske kulture in kopij muzejskih predmetov,
- izdelava enostavnih predmetov ljudske kulture,
- izvajanje ljudskih iger s predmeti,
- interpretacijske metode: analiza arhivskih fotografij in zgodb iz družinskega albuma.
- v povezavi z drugimi predmeti:
- likovna umetnost, tehnika in tehnologija: risanje likov ljudske umetnosti,
- glasbena umetnost: ljudsko petje, ljudski plesi,
- biologija, kemija: nabiranje zdravilnih rastlin,
- madžarščina, slovenščina: zbiranje narečnih izrazov.

Priporočamo, da se v pedagoški proces glede na tematiko učne ure aktivno vključujejo muzejski kustos-etnolog, rokodelci, ljudski umetniki, ljudski glasbeniki.

5.2 Individualizacija in diferenciacija

Učencem glede na zmožnosti in druge posebnosti prilagajamo pouk (notranja diferenciacija) izbirnega predmeta etnologija Madžarov tako v fazah načrtovanja, organizacije in izvedbe kot pri preverjanju in ocenjevanju znanja. Pri tem smo še posebej pozorni na specifične skupine in posameznike; vzgojno-izobraževalno delo temelji na konceptih, smernicah in navodilih, sprejetih na Strokovnem svetu RS za splošno izobraževanje:

- Odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci,¹
- Učne težave v osnovni šoli: koncept dela,²
- Otroci s primanjkljaji na posameznih področjih učenja: navodila za prilagojeno izvajanje programa osnovne šole z dodatno strokovno pomočjo,³
- Smernice za vključevanje otrok priseljencev v vrtce in šole.⁴

5.3 Medpredmetne povezave

Osnovni cilj predmeta etnologija Madžarov je seznanjanje učencev z dediščino in načini življenja, torej so možne povezave skoraj z vsemi učnimi predmeti. Predmet *etnologija Madžarov* se v prvi vrsti navezuje na predmeta zgodovina in madžarščina kot materinščina, kar pomeni, da nadgrajuje in pogloblja pri teh predmetih razvite zmožnosti in pridobljena znanja. Predmet je v korelaciji tudi z naslednjimi obveznimi predmeti: geografija, biologija, likovna umetnost, glasbena umetnost, tehnika in tehnologija ter z izbirnima predmetoma madžarska ljudska glasba in madžarski ljudski plesi.

5.4 Preverjanje in ocenjevanje znanja

Učitelj preverja doseganje ciljev oziroma standardov znanja pred, med in ob koncu obravnave učnih vsebin oz. sklopov. S preverjanjem znanja zbira informacije o tem, kako učenec dosega cilje oziroma standarde znanja.

Po obravnavi učnih vsebin oz. sklopov in po opravljenem preverjanju znanja sledi ocenjevanje znanja, ko učitelj ugotavlja in oceni, v kolikšni meri učenec dosega v učnem načrtu določene cilje oziroma standarde znanja. Ocenjujejo se učenčevi ustni odgovori ter pisni, likovni, tehnični, praktični in drugi izdelki, projektno delo in nastopi učencev.

Preverjanje in ocenjevanje je treba v letni pripravi skrbno načrtovati.

Pri preverjanju in ocenjevanju znanja pri predmetu etnologija Madžarov učiteljem priporočamo, da preverjajo in ocenjujejo znanje v obsegu predlaganih vsebin ter različnih spretnosti in veščin, ki se razvijajo in oblikujejo pri pouku etnologije v enakovrednem razmerju. Poudarek naj bo na:

- obsežnosti in natančnosti izdelave rodovnika,
- ločevanju bistvenih od nebistvenih informacij,

¹ Sprejeto na 25. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 11. 2. 1999.

² Sprejeto na 106. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 11. 10. 2007.

³ Sprejeto na 57. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 17. 4. 2003.

⁴ Sprejete na 152. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 25. 10. 2012.

- razumevanju sedanjih načinov življenja ter vzrokih zanje,
- kritičnem ocenjevanju negativnega odnosa do kulturne dediščine.

Pomembno je, da učencem vedno sporočamo tudi dodatne, kvalitativne informacije. Na ta način bolj osvetlimo znanje in pomanjkljivosti.

Učence na začetku šolskega leta seznanimo s tem, kaj in kako bomo ocenjevali, in predstavimo kriterije posameznih ocen.

6 ZNANJA, KI JIH MORAJO IMETI IZVAJALCI PREDMETA

PREDMET	IZVAJALEC	ZNANJA
izbirni predmet etnologija Madžarov	učitelj	s področja visokošolskega izobraževanja etnologije ali kot jih mora imeti učitelj v osnovni šoli in poznavanje področja etnologije Madžarov